

TRI SLOBODE POD LUPOM

Prikaz slučajeve kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji, 11. avgust - 24. avgust 2023. godine

Sloboda izražavanja

Hakerski napad na portal Demostat-a

Portal Demostata nekoliko dana nije bio u funkciji usled **hakerskog napada**. Kako navode iz Demostata ovo je prvi put da obaveštavaju javnost po ovom pitanju, ali da ovo nije prvi slučaj da su se našli na udaru hakera.

Zabranjeno prikazivanje albanskog filma

Viši sud u Vranju **zabranio je prikazivanje albanskog filma "Nevernik" autora Ganija Veselija iz Preševa**. Zvanično saopštenje suda nije objavljeno, a Veselijev advokat kaže da je presudom navedeno da film navodno širi mržnju, diskriminaciju i nasilje. Prikazivanje drugog filma, istog autora, biće dozvoljeno ukoliko se iz špice ukloni logo "Republike Kosovo", što autor ne želi da uradi zbog toga što je, objašnjava Veseli, kosovska vlada finansirala oba njegova filma preko Nacionalnog saveta Albanaca u Srbiji.

Krik osuđen po Koluvijinoj tužbi

Prvostepenom presudom Višeg suda u Beogradu, **istraživački portal KRIK osuđen je u postupku po tužbi Predraga Koluvije**. Sudinica Bojana Čogurić zaključila je da je KRIK svojim tekstom "Zakazan početak suđenja za Jovanjicu 2" prekršio pretpostavku nevinosti jer je **Koluvija u tekstu označen kao "optuženi narkobos"**. Urednik KRIK- a Stevan Dojčinović napominje da je upotreba ovakvih izraza redovna praksa u poznatim svetskim medijima kada se piše o optuženim vođama narko kartela i da tekst nije poželjno opterećivati složenim i teško razumljivim pravnim formulacijama. KRIK je godinama unazad izložen brojnim SLAPP tužbama koje imaju za cilj ućutkivanje kritički nastrojenih medija.

Dve lažne dojave o bombi na RTV-u

16. i 18. avgusta zgrade RTV-a evakuisane su zbog dojava o bombama. Ekipe MUP-a izašle su na teren oba puta i pretresle dve zgrade RTV-a, prilikom čega je utvrđeno da su dojave bile lažne. Podsećamo, i 10. avgusta su zaposleni/e na RTV-u morali privremeno da napuste svoja radna mesta zbog još jedne lažne dojava o bombi.

Pevačica Jelena Karleuša podnela krivične prijave protiv N1, Nove S i Danas-a

Pevačica Jelena Karleuša podnela je krivične prijave protiv urednika/ca i novinara/ki N1, Nove S i Danas-a zbog, kako navodi, "objavljivanja laži i neistinitih informacija". Ova tužba dolazi nakon što su mediji koje je Karleuša tužila objavili informacije o ogromnim sumama novca koje je državni Telekom Srbija namenio za projekte pevačice. Građani/ke Srbije imaju prava da budu informisani o načinu trošenja novca državnih preduzeća kao što je Telekom. Interesantno je da partnerstvo između Telekoma i pevačice dolazi nakon što je pevačica u više navrata u javnosti podržala politiku vladajućeg SNS-a.

Gradonačelnik otkazao Silafest

Međunarodni filmski festival Silafest, koji se održava u Velikom Gradištu, otkazan je odlukom predsednika te opštine Dragana Milića, bez ikakvog objašnjenja. Organizatori veruju da je pravi razlog otkazivanja festivala to što je vlasnik Agencije "Alternativa", koja je izvršni producent festivala, novinar, pisac i filmski reditelj Boško Savković. Savković je početkom juna bio uhapšen zbog parola koje je nosio na protestu "Srbija protiv nasilja" i osuđen je na 6 meseci uslovne kazne zbog "pozivanja na nasilno rušenje ustavnog poretka".

Predsednik Vučić vređao novinare/ke Nove

Na konferenciji za medije, predsednik Srbije Aleksandar Vučić više puta je novinare/ke dnevnog lista Nova nazvao "lažovima". Vučić je, komentarišući pisanja Nove vezane za sadržinu dokumenta potpisanog na sastanku u Atini, u više navrata nazvao novinare/ke Nove "lažovima" čime predsednik nastavlja sa praksom targetiranja, vređanja i ponižavanja novinara/ki nezavisnih medija koji su redovno izloženi ovoj neprihvatljivoj praksi na konferencijama za medije predsednika države.

Sloboda okupljanja

Manja plata ili otkaz zbog učešća na protestu

Zoran Gajić, radnik pošte iz Sremske Mitrovice, dobio je poruku od nadređenih u kojoj se obaveštava da će biti prebačen na nižu radnu poziciju ili će, u slučaju da to odbije, dobiti otkaz. Razlog za takvo postupanje nije navedeno, već mu je poručeno da on: "zna dobro zbog čega je to tako". Gajić veruje da je pravi razlog za iznenadnu promenu njegovog radnog angažmana njegovo aktivno učestvovanje u protestima protiv nasilja, koji se širom Srbije održavaju svake nedelje od maja meseca. Gajić, koji je i samohrani otac, ima zdravstvene probleme zbog čega i ne može da obavlja posao koji su nadređeni, na sporan način, odredili za njega, te će ocenu zakonitosti novog radnog ugovora tražiti pred sudom. Pritisci i ucene su još jedan način na koji nosioci moći u državi i društvu pokušavaju da odvrata građane/ke od aktivnog učestvovanja u protestima i participaciji u političkom životu, što je pravo koje pripada svima bez razlike.

Sloboda udruživanja

Grafit usmeren protiv Sofije Todorović

U naselju Borča u kome živi programska direktorka Inicijative mladih za ljudska prava Sofija Todorović, osvanuo je grafit na kojem je ispisana mizogina poruka kojom se targetira aktivistkinja. Na grafitu je ispisano i slovo "Z" koje označava podršku ruskoj agresiji na Ukrajinu. Iz Inicijative kažu da je cilj ovakvih akcija ućutkivanje boraca za ljudska prava, a da su žene aktivne u političkom životu naročito izložene napadima. Sama činjenica da je grafit osvanuo u naselju u kome Sofija živi, otvorena je poruka počinitelaca da se aktivisti/kinje ne mogu osećati bezbedno ni u sopstvenom komšiluku. Grafit su, pored brojnih organizacija civilnog društva, osudile i Ambasada Ukrajine i Poverenica za zaštitu ravnopravnosti koje su pozvale nadležne institucije da otkriju i sankcionišu počinioce. Aktivisti/kinje za ljudska prava u Srbiji su česta meta napada desničarskih grupa, stoga je vrlo važno da država pokaže odlučnost u kažnjavanju svih vidova nasilja nad borcima za ljudska prava i time obezbedi uslove za njihov neometan život i rad.

Đukanović targetira nevladine organizacije

Vladimir Đukanović, narodni poslanik i visoki funkcioner SNS-a, pozvao je državu putem svog naloga na platformi Iks (nekadašnji Twitter) da donese zakon koji će regulisati rad NVO sektora i time ih "onemogućiti da dobijaju novac za delovanje iz inostranstva". Par dana kasnije reagujući na zabranu ulaska u Srbiju bivšoj ministarki u Vladi Crne Gore Jovani Mirović, Đukanović je izjavio da treba zabraniti ulaz svima koji finansiraju nevladine organizacije koje stvaraju haos". Đukanović svojim izjavama nastavlja da širi negativan narativ o nevladinim organizacijama i time stimuliše nepoverenje građana prema civilnom sektoru i stvara opasnu atmosferu za sve one koji su deo civilnog društva.

MONITORING

Objavljen izveštaj "Status medijskih sloboda za novinarke"

Koalicija za žene u novinarstvu objavila je julski izveštaj "Status medijskih sloboda za novinarke". Izveštaj registruje različite vrste pritisaka i napada kojima su novinarke širom sveta bile izložene. Jul mesec okarakterisan je kao "najopasniji mesec" za rad novinarki i LGBTQ novinarki u 2023. godini. U izveštaju se pominje i nekoliko situacija iz Srbije kada su novinarke bile mete napada i pritisaka. Naveden je primer video klipa koji je na svom instagram nalogu podelio član vladajuće partije Vladan Sekulić, a u kome su targetirane i novinarke N1, Nove i Danas-a, poput Žakline Tatalović i Vanje Đurić. Takođe, pomenut je i slučaj kada je grupa novinara/ki, uključujući i novinarku Žanu Bulajić, bila zaključana i onemogućena da postavi pitanje vladinim predstavnicima na zvaničnom događaju EU. Stoga je u izveštaju konstatovano da je došlo do pogoršanja situacije sa slobodom medija u Srbiji.

REM o upotrebi veštačke inteligencije

Savet REM-a oglosio se povodom upotrebe veštačke inteligencije u medijima i u saopštenju navode da je tokom čitavog trajanja programa generisanog posredstvom veštačke inteligencije potrebno to jasno naznačiti. Saopštenje dolazi nakon što je na prorežimskoj televiziji Pink emitovan sadržaj u kojem su uz upotrebu veštačke inteligencije generisane izjave opozicionih političara Dragana Đilasa, Marinike Tepić, Vuka Jeremića i Borisa Tadića.

MONITORING

Srbija 10. u Evropi po broju SLAPP tužbi

CASE koalicija, koja vodi evidenciju o SLAPP tužbama širom Evrope, objavila je dopunjeni izveštaj sa podacima prikupljenim u prethodnoj godini. Na listi je, među 35 evropskih zemalja, Srbija zauzela 10. mesto sa 28 registrovanih tužbi. Kako koalicija objavljuje podatke samo o slučajevima koje je mogla da proveri, stvaran broj tužbi je potencijalno i veći. SLAPP tužbe su poslednjih godina postale praksa koja se primenjuje u cilju gušenja kritičke misli, a najčešće mete ovih tužbi su novinari/ke, mediji, aktivisti/kinje i nevladine organizacije.

Mišljenja iznesena u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno mišljenja Fondacije Kuća ljudskih prava.

Opinions expressed in this publication do not necessarily represent those of the Human Rights House Foundation.